

Varnost žičniških naprav in objektivna odškodninska odgovornost

Tako domača kot tudi bližnja tuja smučišča so običajno polna slovenskih smučarjev. Še en dokaz več, da smo Slovenci navdušeni rekreativni športniki, kar je seveda dobro slišati. Vendar pa vsako leto, ko se začneja smučarska sezona, veliko beremo in poslušamo tudi o slabem stanju, v katerem so slovenske žičnice. Večino je namreč načel zob časa, so zastarele in tehnično pomanjkljive, nekatere tudi nevarne, čeprav žičničarji tega pogosto ne priznajo. V tokratnem prispevku zato nekaj več o varnostnih vidikih žičnic.

Avtor:

mag. Boštjan J. Turk

Varnost konstrukcije žičniških naprav, zahteve glede načina in varnosti obratovanja žičniških naprav ter temeljne varnostne zahteve žičniških naprav za prevoz oseb, vključno z obratovalno-tehničnimi in vzdrževalno-tehničnimi zahtevami, ki veljajo za načrtovanje, konstrukcijo in spuščanje žičniških naprav v obratovanje, urejata **Zakon o žičniških napravah za prevoz oseb (ZŽNPO)** in **Pravilnik o žičniških napravah za prevoz oseb**.

VARNOSTNA ANALIZA

V skladu z ZŽNPO se na zahtevo subjekta, ki želi graditi žičniško napravo, za vsako načrtovano žičniško napravo, podsistem ali varnostni sklop izdelava varnostna analiza, ki zajema vse varnostne vidike sistema in njegove okolice v zvezi s projektiranjem, izvedbo

in obratovanjem žičniške naprave. Namen varnostne analize je na podlagi preteklih izkušenj prepoznati verjetna tveganja, do katerih bi lahko prišlo med obratovanjem. V varnostni analizi je potrebno upoštevati vse predvidene načine obratovanja. Analizo je potrebno izvesti po priznani ali uveljavljeni metodi ter pri tem upoštevati najsodobnejšo tehnologijo in celovitost določene žičniške naprave.

Varnostna analiza mora zajeti tudi varnostne naprave ter njihov vpliv na žičniško napravo in z njo povezane podsisteme, ki jih varnostne naprave sprožijo. Varnostne naprave pa morajo delovati tako, da zaznajo okvare, napake ali izpad delovanja in samodejno zagotovijo, da žičniške naprave ostanejo v stanju, ki zagotavlja varnost, bodisi v načinu zasilnega obratovanja bodisi v stanju mirovanja ob prekinutvi obratovanja.

Varnostna analiza je torej podlaga za izdelavo seznama tveganj in nevarnih situacij ter tudi za določitev seznama varnostnih sklopov. Na osnovi rezultatov varnostne analize se izdelava varnostno poročilo. Varnostno poročilo je povzetek nevarnosti in nevarnih dogodkov pri obratovanju. Na osnovi varnostnega poročila pa je določen seznam varnostnih sklopov.

VARNOST OBRATOVANJA ŽIČNIŠKIH NAPRAV

Kar se tiče varnosti obratovanja žičniških naprav mora upravljavec organizirati njihovo obratovanje in vzdrževanje tako, da so zagotovljeni varnost prevoza oseb, varnost ljudi in premoženja v vplivnem območju žičniške naprave, kot tudi varnost osebja, zaposlenega pri obratovanju. Obratovanje in vzdrževanje morata biti prilagojena velikosti, tehničnim lastnostim in tudi tveganjem lokacije, kjer se nahaja žičniška naprava. Kot bomo videli v nadaljevanju,

upravljalec žičniške naprave objektivno odškodninsko odgovarja za njeno pravilno delovanje.

Osebe, ki izvaja obratovanje in vzdrževanje žičniških naprav, mora biti strokovno usposobljeno za delo, ki ga opravlja, ter mora izpolnjevati posebne zdravstvene in psihofizične pogoje, s katerimi se zagotavlja varno obratovanje žičniške naprave. Število osebja mora biti tolikšno, da se lahko zagotovi varno obratovanje in vzdrževanje v skladu s predpisi. Pomembno je, da se zdravstvena sposobnost osebja preverja z rednimi in izrednimi zdravstvenimi pregledi. Psihofizično stanje delavcev pa se ugotavlja celo na dnevni bazi.

ORGANIZACIJA OBRATOVANJA IN OBRATOVALNI DOKUMENTI

Žičniška naprava lahko vozi samo, če sta vodja obratovanja ali njegov namestnik na delovnem mestu ali nemudoma dosegljiva, če sta osebje

za upravljanje naprav in vozil ter spremstvo na delovnem mestu in če to dopuščajo vremenske razmere. Če varnost ni več zagotovljena v zadostni meri, je potrebno obratovanje takoj prekiniti. Upravljavca žičniške naprave mora takoj organizirati reševanje ljudi, ki se ponesrečijo ali so ogroženi na žičniški napravi ali v njenem vplivnem območju, ter jim zagotoviti prvo pomoč.

Upravljavca žičniške naprave mora izdati tudi navodilo za obratovanje žičniške naprave. Navodilo za obratovanje mora biti v skladu s priročnikom z navodili za uporabo, ki ga izda proizvajalec. Upravljavca mora zagotavljati dnevno izvajanje notranjega nadzora nad izvrševanjem navodila za obratovanje in izpolnjevanjem pogojev, od katerih je odvisna varnost obratovanja žičniške naprave, ta notranji nadzor pa morajo opravljati strokovno usposobljene osebe, ki jih za to pooblasti upravljavca žičniške naprave ter določi njihove pravice in dolžnosti. Pomembno je tudi to, da morajo biti na postajah žičniške naprave, v njenih vozilih in v vplivnem območju žičniške naprave opozorilni napisi glede vedenja oseb ter svarilni in drugi opozorilni napisi za gibanje v okolici postaje in v vplivnem območju žičniške naprave.

STROKOVNO-TEHNIČNI PREGLED

Za vsako novo žičniško napravo je potrebno pred tehničnim pregledom opraviti strokovno-tehnični pregled ob smiselni uporabi določb, ki urejajo postopek tehničnega pregleda. Namen tega pregleda je, da se z njim ugotavlja, ali je žičniška naprava opremljena in vzdrževana v skladu s predpisi in tehničnimi pravili, ki se nanašajo na konstrukcijo, opremo, vzdrževanje in oskrbljenost žičniške naprave s predpisanimi napravami.

DOVOLJENJE ZA OBRATOVANJE

Žičniška naprava lahko obratuje samo z dovoljenjem za obratovanje, katero mora biti stalno na žičniški napravi. Dovoljenje za obratovanje sicer izda ministrstvo, pristojno za promet, pod pogoji, če je opravljen strokovno-tehnični pregled, če so izpolnjeni pogoji, ki so pomembni za začetek obratovanja v skladu s koncesijo, če je priloženo varnostno poročilo ter če sta organizirana in pripravljena obratovanje in vzdrževanje ter je organizirano reševanje in zagotovljeno strokovno usposobljeno osebje.

Dovoljenje za obratovanje velja 4 leta od dokončnosti dovoljenja za začetek obratovanja žičniške naprave na prvi lokaciji, 3 leta za vsako naslednje dovoljenje za obratovanje in 2 leti za dovoljenje, ki je izdano po preteku 13 let od dokončnosti dovoljenja, pri čemer velja, da mora upravljavca vložiti vlogo za novo dovoljenje najkasneje tri mesece pred iztekom roka veljavnosti dovoljenja.

VZDRŽEVANJE ŽIČNIŠKIH NAPRAV

Vzdrževanje žičniških naprav mora biti organizirano tako, da se upoštevajo veljavni predpisi in interni akti upravljavca žičniške naprave, ki morajo biti usklajeni z navodili proizvajalca, ter tako, da imata vodja obratovanja in njegov namestnik vedno pregled nad stanjem zgradb, napravami in vozili. Vzdrževanje mora upravljavca planirati in ga urediti z delovnimi postopki in navodili. Skrbeti mora tudi za pravočasno in strokovno

izvajanje predpisanih pregledov ter v ta namen voditi dnevnik, iz katerega so razvidna vzdrževalna dela, ugotovljene pomanjkljivosti in motnje, izredni dogodki ter sprejeti ukrepi.

PRAVILNIK O ŽIČNIŠKIH NAPRAVAH ZA PREVOZ OSEB

Pravilnik o žičniških napravah za prevoz oseb še bolj podrobno ureja temeljne varnostne zahteve žičniških naprav za prevoz oseb, vključno z obratovalno-tehničnimi in vzdrževalno-tehničnimi zahtevami, ki veljajo za načrtovanje, konstrukcijo in spuščanje žičniških naprav v obratovanje. Poleg tega ureja tudi postopke izdelave varnostnih analiz in priprave varnostnega poročila, temeljne zahteve glede presoje skladnosti varnostnih sklopov, temeljne zahteve presoje skladnosti podsistemov žičniških naprav ter tudi temeljne zahteve o uporabi znaka CE za zagotavljanje kakovosti žičniških naprav.

SODNA PRAKSA – OBJEKTIVNA ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST

Že zgoraj sem omenil, da upravljavca objektivno odškodninsko odgovarja v primeru nastanka škode na žičniških napravah. To je potrdilo tudi Višje sodišče v Ljubljani (zadeva VSL 0056048), saj je izreklo, da vlečnica "na sidra" predstavlja nevarno stvar, za katero upravljavca objektivno odškodninsko odgovarja. Sodišče je izreklo tudi to, da se med nevarne stvari tipično uvrščajo prav stroji in naprave, ki jih poganja električna energija. Ker delovanje smučarske žičnice temelji na strojnem pogonu, vlečna sila pa je po splošnih življenjskih izkušnjah znatna, gre za nevarno stvar v smislu 2. odstavka 131. člena Obligacijskega zakonika. ■

Temeljna predpisa sta **Zakon o žičniških napravah za prevoz oseb** in **Pravilnik o žičniških napravah za prevoz oseb**.